

FRAZEOLÖGİYA AZƏRBAYCAN DİLÇİLİYİNİN MÜHÜM SAHƏSİ KİMİ

Leyla Zeynalova¹

<https://orcid.org/0000-0003-4348-9283>

¹Naxçıvan Dövlət Universiteti, Naxçıvan, Azərbaycan.

*Yazışılan müəllif: leylarustamova@gmail.com; Tel.: (+994)-50-5482849

XÜLASƏ

Elmi məqalədə müasir Azərbaycan dili frazeologiyasının ən aktual məsələləri, yeni metod və üsulları araşdırılmışdır. Məqalədə qeyd olunur ki, Azərbaycan dilçiliyində də frazeologiya nəzəriyyəsinin inkişaf tarixinin hərtərəfli aspektdə öyrənilməsi aktual xarakter daşıyır. Burada Azərbaycan dili frazeologiyasının həm ayrıca dil materialı əsasında həm də müqayisəli aspektdə öyrənilməsi ilə bağlı xeyli sayda işlər görülməsi, dissertasiya və monoqrafiyaların yazılması haqqında məlumat verilir. Məqalədə Azərbaycan frazeologiyasının işlənməsində praktik aspekt nəzəri aspekti üstələməsi haqqında mülahizələr geniş yer tutur. Azərbaycan dilinin Naxçıvan dialekt və şivələrində frazeoloji vahidlərin struktur-qrammatik, semantik və funksional aspektlərdən öyrənilməsi məqalədə özünün aktuallığı ilə fərqlənir. Məqalədə müasir frazeologiyanın müqayisəli qarşılaşdırma, tipologiya və frazeoloji universalilər əsasında tədqiqatları üçün şübhəsiz ki, müxtəlif dillər üzrə ayrı-ayrı aspektlərdə aparılacaq tədqiqatlar vacib baza təşkil edəcəyi vurğulanmışdır.

Açar sözlər: *frazeologiya, dilçilik, dilin etnik koloriti, leksik normalar, frazeoloji vahidlər, atalar sözü, Naxçıvan dialekti, sözlər və birləşmələr, şifahi xalq ədəbiyyatı.*

GİRİŞ

Müasir Azərbaycan dilinin frazeologiyası zəngin və maraqlı üslubi imkanlara malikdir, sistem içində bir sistem təşkil edir. Frazeoloji vahidlər ifadəliliyi, bədiiliyi, ekspressivliyi ilə poetik nitqdə xüsusi üslubi funksiya daşıyır. Hər şeydən əvvəl məcazlar, sözün çöxmənəlliliyi, poetik fiqurlar, dilin etnik koloriti ilk növbədə frazeoloji ifadələrdə əksini tapır. Təqdirə layiq haldır ki, son dövrlərdə Azərbaycan dilçiliyində yazıçı frazeologiyası ilə bağlı müxtəlif istiqamətlərdə maraqlı tədqiqatlar aparılmış, xeyli kitablar və lüğətlər nəşr olunmuşdur. Azərbaycan ədəbi dilinin tarixi, ayrı-ayrı dövrlər üzrə leksik, fonetik, qrammatik, üslubi normaları məhz bədii mətnlər əsasında bərpa edilmişdir. Ədəbi dildə üslubların yaranması və inkişafında təkcə ayrı-ayrı sənətkarlar, ədəbi şəxsiyyətlər deyil, həm də bütün bir ədəbi nəsil fəaliyyət göstərir [13, s. 25].

ƏSAS HİSSƏ

Azərbaycan dilçiliyində frazeoloji vahidlərin öyrənilmə tarixinə nəzər saldıqda H.Bayramovun adını xüsusi qeyd etmək lazımdır. Alim dilimizin frazeologiyasına özünün böyük həcmli «Azərbaycan dili frazeologiyasının əsasları» fundamental monoqrafiyasını və bir çox məqalələr həsr etmişdir. Azərbaycan dili frazeoloji vahidlərini tarixi aspektdən tədqiqata cəlb etmiş H.Bayramov belə qənaətə gəlmişdir ki, «Tədrisən qədimlərə doğru getdikcə, frazeoloji vahidlərin də kəmiyyəti azalır». 1961-ci ildə nəşr olunmuş «Müasir Azərbaycan dilində söz birləşmələri» kitabında «Sabit söz birləşməsi» hissəsinin müəllifi olan H.Bayramovun fikrincə: «Hər hansı birləşmə, əgər o, doğrudan da, birləşmədirsə, dilin sintaksisinin müəyyən qaydasından kənarında yaranmır». Bu baxımdan da «sabit söz birləşmələri leksik-sintaktik birləşmələr adlanmalıdır» [10].

H.Bayramov Azərbaycan dilindəki zərb-məsəlləri, atalar sözlərini frazeologiyasının tərkibinə daxil edən S.Cəfərovun fikrinin əleyhinə çıxaraq yazır: «Müəllifin Azərbaycan dilindəki hikmətli sözləri, zərb məsəlləri və atalar sözlərini frazeologiya ilə bağlayaraq tədqiqata daxil etməsi də, bircə düzgün deyildir». Zənnimizcə, H.Bayramovun mövqeyi yanlıştır. Dilçilərin böyük əksəriyyəti frazeologiyanın hüdudlarını genişləndirərək atalar sözləri, zərb-məsəllər, hikmətli sözlər və aforizmlərin

də frazeologiyanın tərkibində öyrənilməsinin tərəfdarı kimi çıxış edirlər. Ümumiyyətlə, Azərbaycan müəlliflərinin frazeologiya haqqındakı tədqiqatları müxtəlif nöqteyi-nəzərə əsaslanır. M.Hüseynzadə, S.Cəfərov, H.Bayramov, A.Qurbanov, N.Rəhimzadə və başqaları frazeologiyayı ümumi əlamətləri baxımından, Ə.Dəmirçizadə, K.Əliyev, R.Həsənov, T.Əfəndiyeva bədi üslub cəhətdən, Ə.Ə. Orucov, leksikoqrafik baxımdan tədqiq etmişlər [3, s. 92].

Frazeologiyanın müxtəlif sistemli dillərin materialları əsasında müqayisəli-tipoloji aspektdə araşdırılması da maraqlı elmi nəticələr üçün zəmin yaradır. Bu mənada Azərbaycan dili frazeoloji vahidlərinin rus, ingilis və s. dillərin zəngin faktları ilə müqayisə etmiş dilçilər M.T.Tağıyev, F.Hüseynov, N.Vəliyeva, G.Yusifov, Ə.Hacıyeva, H.H.Baxşiyev və başqalarının əsərlərini göstərə bilərik [7, s.202].

Müasir Azərbaycan dilində də frazeoloji vahidlərin yaranma və inkişaf yolları göstərir ki, sözlər və birləşmələr öz əvvəlki mənalarını itirərək sabitləşir, frazeoloji vahidə çevrilir. Frazeoloji vahidlərin müəyyən qismi isə uzun illər keçdikcə daha da daşlaşır, möhkəmlənir, mürəkkəb sözlərə çevrilir ki, bu, türk dillərinin hamısında çox ağır gedən prosesdir. Məs. azərb: «top dağıtmaz ev» - birləşməsinə götürək. «Top dağıtmayan» birləşməsi ilkin dövrlərdə ad+fel tipli feli birləşmə olmuş, zaman keçdikcə sabitləşmiş, öz əvvəlki mənasını itirmiş və yeni məna kəsb edən «zəngin» ifadəsinin sinonimi olmuşdur. O cümlədən də «pulunu balta kəsməz», «ayağını yorğanına görə uzatmaq» kimi çoxkomponentli birləşmələr ilkin mənalarını itirməklə frazeoloji vahidlər yaranmışdır [1].

H.Bayramov Azərbaycan dilinin frazeoloji vahidlərlə zənginləşməsi mənbəyi kimi Orxon-Yenisey abidələrini, «Kitabi-Dədə Qorqud»u, Mahmud Kaşğarının «Divani-lügətit türk» əsərini göstərmişdir. Bu abidələrdəki frazeoloji vahidlər təkcə Azərbaycan dilində deyil, bütünlükdə oğuz və qırçaq qrupu türk dillərində, o cümlədən qazax, qırğız, qaraqalpaq, noqay, türkmən, özbək və s. dillərdə də işlənir və bu dillərin müasir frazeoloji fondunun əsasını təşkil etməkdədir [8, s.85].

Frazeoloji vahidlərin əhatə dairəsini və sərhədlərini müəyyənləşdirmək üçün ilk növbədə onların əlamətləri müəyyənləşdirilməlidir [2]. Frazeoloji vahidlərin spesifik xüsusiyyətləri və səciyyəvi əlamətlərinin aşkar edilməsi onların həm söz birləşmələrindən, həm də sözlərdən fərqlənən cəhətlərinin öyrənilməsi ilə bağlıdır. Frazeoloji vahidlərin əlamətlərini müəyyənləşdirmədən onların mürəkkəb termin və mürəkkəb sözlərlə, qanadlı söz və aforizmlərlə, atalar sözləri və zərb məsəllərlə, eləcə də sərbəst söz birləşmələri ilə oxşar və fərqli cəhətlərini ayırd etmək mümkün deyildir. Buna görə də müxtəlif dilçilərin bu məsələ ilə bağlı fikirlərinə nəzər salmaq, onları saf-çürük etmək olduqca zəruridir [5].

Azərbaycan dilçisi S.Murtuzayev frazeoloji vahidləri üslubi xüsusiyyətlərinə, mənacə qovuşma dərəcəsinə və qrammatik quruluşuna əsasən təsnif etmişdir. Alimin fikrincə, frazeoloji vahidləri qrammatik xüsusiyyətlərinə görə ümumi morfoloji kateqoriyalar üzrə təsnif etmək mümkündür.

N.Rəhimzadə isə Azərbaycan dilindəki frazeoloji vahidləri aşağıdakı prinsiplər əsasında təsnif etmişdir:

- 1) əmələgəlmə üsuluna görə;
- 2) semantik formasına görə;
- 3) nitq hissələrinə münasibətinə görə (morfoloji təsnifat);
- 4) üslubi xüsusiyyətlərinə görə

Azərbaycan dilçilərinin də atalar sözləri və zərbməsəllərin frazeoloji vahidlərlə oxşar və fərqli cəhətləri barədə fikirləri vardır. N.Rəhimzadə frazeoloji vahidlərin əmələgəlmə yollarını qeyd edərək, bu yollardan birinin də atalar sözləri və zərbməsəllər əsasında yaranan ifadələr olduğunu söyləmişdir. N.Rəhimzadənin fikrincə, atalar sözləri və zərb-məsəllər üzvlərinə parçalanıb frazeoloji vahidlər yaratmaq qabiliyyətinə malikdir. Məs.: «Toydan sonra nağara, xoş gəldin Bayramağa»; «Bu atalar sözləri və zərb məsəllərin birinci hissəsi ayrılıqda atalar sözləri və zərb məsəllər kimi yox, frazeoloji vahid kimi işlənir»

S.Cəfərov atalar sözlərini xalq ədəbiyyatının «...ən qüvvətli və ən zəngin janlarından biri» adlandırırsa da, onları sabit söz birləşmələrinin növlərindən biri kimi göstərir. Alimin fikrincə, atalar sözləri həyati hadisələrlə əlaqədar yaranır və zaman keçdikcə abstraktlaşır, ümumiləşir, öz həqiqi mənasını tamamilə itirir. Biz S.Cəfərovun bu fikri ilə tamamilə razıyıq. «Atalar sözləri xalqımızın inkişaf tarixini öyrənmək üçün mötəbər mənbələrdən birini təşkil edir. Çünki onların içərisində

xalqımızın qədim dövrlərindən başlamış indiyə qədər məişətimizin bütün sahələrinə aid atalar sözlərinə təsadüf etmək mümkündür». S.Cəfərovun atalar sözləri haqqında dediyi bu sözləri heç bir dəyişiklik etmədən frazeoloji vahidlərə də aid etmək olar. Bu da atalar sözləri ilə frazeoloji vahidlərin bir-birinə nə qədər yaxın olduğunu göstərən bariz nümunədir [9, s. 162; 7, s.45].

H.Bayramovun atalar sözləri və zərb-məsəllərin frazeologiyaya münasibəti barədəki fikirləri uzun illər keçməsinə baxmayaraq elmdə mübahisələrə səbəb olmuş və olmaqdadır. O, qeyd edir ki, atalar sözlərinin və zərb məsəllərin leksik tərkibi əsasən daimidir və dəyişməzdir. Lakin H.Bayramov eyni zamanda atalar sözləri və zərb-məsəllərin bir qisminin sırasının və leksik tərkibinin fərqli şəkildə işlədildiyini söyləyir. Atalar sözləri və zərb məsəllərin obrazlılığına gəlinə, burada da onlar 2 yerə bölünür: obrazlı olanlar və obrazlı olmayanlar. Müəllifin fikrincə, atalar sözləri və zərb-məsəllər şifahi xalq ədəbiyyatının tərkib hissəsi olduğundan əsasən folklorşünaslığın tədqiqat obyektidir [8, s. 26].

Digər Azərbaycan dilçisi Z.Əlizadə isə atalar sözləri və zərb-məsəlləri frazeologiyanın tərkib hissəsi kimi götürür. Alim sübut etməyə çalışır ki, «atalar sözləri və zərb məsəllər frazeologiya sistemində xüsusi lay təşkil edib bitmiş fikri ifadə edən cümlə şəkilli ifadələrdir». Z.Əlizadə Azərbaycan atalar sözlərini geniş və əhatəli şəkildə tədqiq edərək onu təsnif etmişdir. Müəllif atalar sözlərinin frazeologiyanın tərkib hissəsi olduğunu nə qədər böyük səylə sübut etməyə çalışsa da, onun da fikirləri tam birmənalı deyil [4]. O yazır:«Əgər atalar sözləri və zərb məsəllər ilk nominativ mənasında işlənirsə, məcazlaşma, yəni tərkibindəki leksik vahidlər öz tutumunu bütün cümləyə təhvil vermirsə, bu tipli qapalı modellər frazeoloji birləşmələr sisteminə daxil olmur» [12, s.157].

Z.Əlizadə aşağıdakı atalar sözlərini misal göstərir: «Adam ayağını yorğanına görə uzadar», «Eybəsiz gözəl olmaz», «Yıxılan ağaca balta çalan çox olar», «Od olmayan yerdən tüstü çıxmaz», «Xalçanı yatımına görə sığallayarlər» [11, s.57].

Atalar sözləri və zərb-məsəllərin frazeologiyaya daxil olmasının qəti əleyhidarlarından biri də M.Tağıyev olmuşdur. Onun fikrincə, «Atalar sözləri və zərb məsəllər bütünlükdə frazeologiyanın tərkibinə daxil ola bilmir. Belə ki, atalar sözləri və zərb məsəllər frazeologiyanın tədqiqat obyektidir» [6].

Azərbaycan dilinin Naxçıvan dialekt və şivələrində frazeoloji vahidlərin strukturqrammatik, semantik və funksional aspektlərdən öyrənilməsi özünün aktuallığı ilə fərqlənir. Naxçıvan dialekt və şivələrinin zəngin frazeoloji materialının dilçilik, etnolinqvistik, sosiolinqvistik aspektlərdən araşdırılması nəinki dilimizin frazeologiyasının dərinədən tədqiqinə öz töhfəsini verər, həmçinin dilimizin tarixi üçün də olduqca əhəmiyyətlidir.

Məlum olduğu kimi, dil insan aqlının qüdrətli silahıdır, insan həyatının böyük neməti və tükənməz xəzinəsidir. Müasir dildə işlənmə tezliyi ilə seçilən sabit söz birləşmələri – frazeoloji vahidlər dilin zənginliyinin bariz nümunəsidir. Sözlərin ilkin mənada deyil söz birləşməsi şəklində yeni mənə çaları kəsb etməsi istər canlı danışmaq dilində, istərsə də ədəbi-bədii nümunələrdə nitqin daha emosional ifadəsinə yol açır. Dildə frazeoloji vahidləri və onların mövqeyini müəyyənləşdirmək, müvafiq prinsiplərə əsasən təsnifini vermək, əmələgəlmə və inkişaf yollarını aşkar etmək, üslubi xüsusiyyətlərini üzə çıxarmaq, bir sözlə dilin frazeoloji sistemini öyrənmək frazeologiyanın əsas tədqiqat obyektidir.

Qeyd etmək lazımdır ki, yalnız Azərbaycanda yox, ümumiyyətlə, sovet frazeologiyasını səciyyələndirən nəzəri problem, bir tərəfdən sərbəst söz birləşmələri və sabit söz birləşmələrini, digər tərəfdən sabit söz birləşmələri və frazeoloji vahidləri ayırmaqdan ibarət idi. Təhlil olunan əsərlərin əksəriyyətində bu dil və nitq vahidləri kifayət qədər aydın fərqləndirilmir. Frazeologiyanın ən vacib məsələsi sabitliyə münasibət olaraq qalır. Aparılan təhlil göstərir ki, sabitlik dilin sistem xüsusiyyəti kimi yox, əksər hallarda nitqdə bərpa olunmaq qabiliyyəti ilə eyniləşdirilir. Əslində, nitqdə bərpa olunmaq sabitliklə müqayisədə ikinci dərəcəli keyfiyyətdir. Sabitlik dil vahidlərinin sistemdə xili xüsusiyyətidir, bərpa olunmaq isə həmin sabitliyin nitqdə bürüzə olunan cizgilərindəndir.

Sərbəst söz birləşmələri adı altında məlum olan nitq vahidləri də sabitlik üzərində qurulur. Ən başlıcası ona görə ki, sabitlik olmazsa, heç bir sərbəst söz birləşməsi nitqdə yarana bilməz. Buradan yalnız bir nəticəyə gəlmək olar: sərbəst söz birləşməsi də sabitlik üzərində qurulur və “sərbəstlik” anlayışı tamamilə şərti bir anlayışdır. Fikrimizcə, “sərbəstlik” anlayışı və sərbəst söz birləşməsi termini metadil baxımdan əlverişlidir və nitqdə yaranan söz birləşmələrini dildə mövcud olan, nitqdə işlənən söz birləşmələrindən fərqləndirmək üçün işlədilir.

Azərbaycan dilçiliyi müstəqil şəkildə frazeoloji problemləri həll etmək istiqamətində inkişaf edib. Əlbəttə, dünya dilçiliyinin təsiri özünü bilavasitə vahid metadil və metodlar sistemindən istifadədə büruzə verib. Lakin Azərbaycan dilçiliyi bütün mücərrəd frazeoloji müddəaları yalnız Azərbaycan dili materialına tətbiq olduğundan sonra qəbul edib. Ona görə də Azərbaycanda frazeologiya nəzəriyyəsini, onun təşəkkül mərhələlərini düzgün başa düşmək üçün Azərbaycan dilinin zəngin frazeoloji materialına bələd olmaq lazımdır, zəruridir.

Azərbaycan frazeologiyasının işlənməsində praktik aspekt nəzəri aspekti üstələyir. Yəni obrazlı ifadələrin hamısı adətən imkan daxilində tədqiqata cəlb olunur. Bu hal, fikrimizcə, müsbət səciyyə daşıyır, çünki nəzəri polemika əslində dil materialının öyrənilməsini ləngidən amildir. Bu hal özünü frazeoqrafiyada da göstərir, istənilən obrazlı ifadələr yaxud sabit söz birləşmələri lüğətlərə daxil edilir [2, s. 169].

Azərbaycan frazeologiyası indiyə qədər ənənəvi yolla tədqiq edilir. Frazeoloji vahidlər leksik vahidlərin obrazlı qarşılığı kimi nəzərdən keçirilir və dəyərləndirilir. Nəzərə alınır ki, leksik vahid də obrazlı və ekspressiv ola bilər, obrazlılıq, emosionallıq və ekspressivlik yalnız frazeoloji vahidləri səciyyələndirir. Qlobal mahiyyətə frazeoloji vahidlər əksər hallarda leksik vahidlərdən fərqlənir. Adətən "hər frazeoloji vahid sabit söz birləşməsidir, lakin hər bir söz birləşməsi frazeoloji vahid deyil" fikri qanadlı söz kimi təkrar olunur. Frazeoloji vahidlərin sözlərdən ibarət olmadığı və ona görə də söz birləşməsi olmadığı nəzəri səviyyədə təhlil olunmur. Ümumiyyətlə, Azərbaycan dilçiliyində frazeologiyaya geniş baxış tədricən üstün gəlir. Tədqiqatçılar sabit söz birləşmələrini, atalar sözləri və zərbi-məsəlləri frazeoloji vahid kimi qiymətləndirirlər. Lüğətlərə adətən bunlar qeydşərtsiz daxil edilir. Lakin frazeologiyaya daxil edilmir.

NƏTİCƏ

Azərbaycan frazeoqrafiyası frazeologiya nəzəriyyəsinin vəziyyətini əks edir ki, bu da təbiidir. Lüğətlərdə frazeoloji vahidlərin semantik həcmələri tamamilə açılır, frazeoloji konfigurasiyalar verilmir, misallar adətən olmur. İkidilli lüğətlərdə ekvivalentliyin dərəcəsi müəyyən olunmur. Keçmişdə olduğu kimi, müasir frazeoloji lüğətlər də lüğətdən çox sözlük xatırladırlar. Tədqiqat göstərdi ki, Azərbaycanda bu günə qədər kifayət qədər nəzəri və frazeoqrafik potensial toplanmışdır. Odur ki, yeni tələblərə cavab verən nəzəri ümumiləşmələr və lüğətlər təqdim olunmalıdır.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. Adilov M.I. Qanadlı sözlər. Bakı: Yazıçı, 1988, 438 s.
2. Aslanov V.I. Azərbaycan dilinin tarixinə dair tədqiqlər. Bakı: Elm, 2003, II c., 270 s.
3. Babayev A.M. Azərbaycan dilçiliyinin tarixi. Bakı: ADU nəşriyyatı, 1996, 270 s.
4. BABAYEV, J. (2022). SLANG AND ITS CHARACTERISTIC FEATURES. In EUROPEAN RESEARCH (pp. 152-154).
5. Babayev, J. (2022). STYLISTIC OPPORTUNITIES OF COLLOQUIAL LAYER OF THE LANGUAGE. Norwegian Journal of Development of the International Science, (80), 29-30.
6. BABAYEV, J. (2022). STYLISTIC DEVICES IN EPIGRAMS, PROVERBS AND SAYINGS. In РАЗВИТИЕ СОВРЕМЕННОЙ НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ: АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ, ДОСТИЖЕНИЯ И ИННОВАЦИИ (pp. 167-169).
7. Baxşiyev H.H. Azərbaycan və rus frazeologiyasının müqayisəli və frazeoloji lüğətlərinin tərtibi prinsipləri: Filol.elm.dok. ... diss. Bakı, 2003, 280 s.
8. Bayramov H.A. Azərbaycan dili frazeologiyasının əsasları. Bakı: Maarif, 1978, 174 s.
9. Cəfərov S.Ə. Müasir Azərbaycan dili (leksika). Bakı: Maarif, 1982, 284 s.
10. Cəfərov S.Ə. Azərbaycan dilində idiomlar // Azərbaycan Dövlət Universitetinin əsərləri. Dil və ədəbiyyat seriyası. 1955, №9, s.87-103.
11. Əlizadə A.C. «Kitabi-Dədə Qorqud» dilində saylar və saylarla bağlı sözlər / Kitabi-Dədə Qorqud (məqalələr toplusu). Bakı: Elm, 1999, s.222-228.
12. Əlizadə Z.Ə. Azərbaycan atalar sözlərinin həyatı. Bakı: Yazıçı, 1985, 244 s.

13. Hacıyeva Ə.H. İngilis və Azərbaycan dillərində somatik frazeologizmlərin struktur-semantik xüsusiyyətləri. Bakı: Nurlan, 2004, 191 s.

14. TURKAN, I. (2022). COLLOQUIAL EXPRESSION OF THE AFFIRMATIVE CATEGORY. In EUROPEAN RESEARCH (pp. 155-157).

РЕЗЮМЕ

Зейналова Лейла

ФРАЗЕОЛОГИЯ КАК ВАЖНАЯ ОБЛАСТЬ АЗЕРБАЙДЖАНСКОГО ЯЗЫКОЗНАНИЯ

В научной статье рассматриваются наиболее актуальные вопросы современной азербайджанской фразеологии, новые методы и приемы.

В статье отмечается, что комплексное изучение истории развития теории фразеологии актуально в азербайджанском языкознании. Здесь представлена информация о диссертациях и монографиях, а также большого количества исследований, связанных с изучением фразеологии азербайджанского языка, как на основе отдельного языкового материала, так и в сопоставительном аспекте.

В статье большое место занимают рассуждения о практическом аспекте, превосходящем теоретический в развитии азербайджанской фразеологии.

Изучение фразеологизмов в Нахчыванских диалектах и диалектах азербайджанского языка со структурно-грамматической, семантической и функциональной сторон в статье отличается актуальностью.

В статье подчеркивается, что исследования, проводимые в разных аспектах разных языков, несомненно, составят важную основу для исследований современной фразеологии на основе сопоставительного сопоставления, типологии и фразеологических универсалий.

Ключевые слова: *фразеология, языкознание, этнический колорит языка, лексические нормы, фразеологические единицы, пословицы, Нахчыванский диалект, слова и словосочетания, устное народное творчество.*

SUMMARY

LEYLA ZEYNALOVA

PHRASEOLOGY AS AN IMPORTANT AREA OF AZERBAIJANIAN LINGUISTICS

The scientific article discusses the most pressing issues of modern Azerbaijani phraseology, new methods and techniques.

The article notes that a comprehensive study of the history of the development of the theory of phraseology is relevant in Azerbaijani linguistics. It provides information about dissertations and monographs, as well as a large number of studies related to the study of the phraseology of the Azerbaijani language, both on the basis of a separate language material, and in a comparative aspect.

In the article, a large place is occupied by discussions about the practical aspect, which is superior to the theoretical one in the development of Azerbaijani phraseology.

The study of phraseological units in the Nakhchivan dialects and dialects of the Azerbaijani language from the structural, grammatical, semantic and functional aspects in the article is relevant.

The article emphasizes that studies conducted in different aspects of different languages will undoubtedly form an important basis for the study of modern phraseology based on comparative comparison, typology and phraseological universals.

Key words: *phraseology, linguistics, ethnic flavor of the language, lexical norms, phraseological units, proverbs, Nakhchivan dialect, words and phrases, folklore.*

